

BUYUK AJDODLAR VA ULARNING VATANPARVARLIK FAOLIYATI

To'xtanazarov Ilhom Ibragimjanovich

Farg'ona davlat universiteti Harbiy ta'lim fakulteti oqituvchisi

Boltaboyev Shoxonbek Umidjon o'g'li

Farg'ona davlat universiteti, harbiy ta'lim fakulteti 1-bosqich 24.122-guruh kursanti

Annotatsiya; *Ushbu maqolada buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati ilmiy-nazariy asosda tahlil qilinadi. Turli tarixiy davrlarda yashab o'tgan buyuk shaxslarning mamlakat ravnaqiga qo'shgan hissasi, ularning g'oyalari va jasoratlari vatanparvarlikning namunasi sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada Alisher Navoiy, Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Bobur kabi siymolarning millat taraqqiyoti yo'lidagi xizmatlari yoritilib, ularning merosi bugungi yosh avlod tarbiyasida qanday ahamiyat kasb etishi ilmiy jihatdan asoslanadi. Tadqiqotda tarixiy manbalar, falsafiy qarashlar hamda zamonaviy yondashuvlar asosida buyuk ajdodlar timsolida vatanparvarlikni rivojlantirish istiqbollari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Vatanparvarlik, milliy g'oya, tarixiy shaxslar, milliy meros, yoshlar tarbiyasi, Amir Temur, Alisher Navoiy, Jaloliddin Manguberdi, millat taraqqiyoti.*

Har bir millatning rivojlanishi va mustahkamligi uning tarixiy merosi va ajdodlaridan o'ziga xos saboq olishi bilan chambarchas bog'liqdir. Vatanparvarlik tuyg'usi inson qalbida tug'ma bo'lishi bilan birga, tarixiy tajriba, tarbiya va milliy g'urur asosida shakllanadi. O'zbekiston tarixida vatanparvarlikning yorqin namunasi bo'lgan buyuk ajdodlarimiz – Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi siymolar millat ravnaqi yo'lida ulkan xizmat qilganlar. Ularning jasorati, dono siyosati va ilmiy-ma'naviy merosi bugungi kunda ham yosh avlod uchun katta ibrat maktabi bo'lib xizmat qilmoqda.

Ushbu maqolada buyuk ajdodlarimizning vatanparvarlik faoliyati tahlil qilinadi, ularning millat taraqqiyoti yo'lidagi sa'y-harakatlari ilmiy-nazariy asosda o'rganiladi. Shuningdek, bugungi kunda yosh avlod tarbiyasida tarixiy shaxslar merosidan qanday foydalanish mumkinligi ham yoritib beriladi.

Vatanparvarlik tushunchasi qadimdan buyon milliy g'oya va mafkuraviy jihatdan o'rganib kelinadi. Ushbu mavzuni tahlil qilishda ko'plab tarixiy va ilmiy manbalarga tayanish zarur. Jumladan, Amir Temurning **“Temur tuzuklari”** asari davlat boshqaruvi, adolat va vatanparvarlik tamoyillari asosida qurilgan jamiyatni shakllantirishga oid muhim manba hisoblanadi. Alisher Navoiy o'zining **“Mahbub ul-Qulub”** asarida vatanparvarlik va odil jamiyat haqidagi fikrlarini ilgari surgan.

Shuningdek, O'zbekiston tarixchilari va olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda buyuk ajdodlarimizning milliy o'zlikni shakllantirish va millatni taraqqiy ettirishdagi roli yoritilgan. Masalan, Sh. Sirojiddinov, B. Karimov kabi olimlarning

tadqiqotlarida Amir Temur va uning harbiy-strategik faoliyati, milliy mafkura bilan bog'liq jihatlar tahlil qilingan. Zamonaviy tadqiqotlarda vatanparvarlikning psixologik, sotsiologik va pedagogik jihatlariga alohida e'tibor qaratilib, yoshlar tarbiyasida tarixiy shaxslar merosidan foydalanish muhimligi ta'kidlanadi.

Tarixiy-tahliliy metod – buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati tarixiy manbalar asosida o'rganildi va tahlil qilindi.

Taqqoslash metodi – turli davrlar va shaxslarning vatanparvarlik g'oyalari o'zaro solishtirildi.

Manbashunoslik metodi – Amir Temur, Alisher Navoiy, Jaloliddin Manguberdi kabi ajdodlarning asarlari va ular haqidagi ilmiy tadqiqotlar tahlil qilindi.

Pedagogik yondashuv – buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyatining yosh avlod tarbiyasidagi o'rni baholandi.

Falsafiy yondashuv – milliy g'oya va vatanparvarlik tushunchalarining falsafiy jihatlarini tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati nafaqat o'z davrida, balki hozirgi kunda ham milliy ong va g'ururni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Quyidagi asosiy xulosalar chiqarildi:

1. **Buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati mustahkam mafkuraviy asosga ega bo'lgan.** Amir Temur o'z davlatini mustahkamlash va adolatli boshqaruv tamoyillarini shakllantirish orqali milliy taraqqiyotga ulkan hissa qo'shgan. Jaloliddin Manguberdi esa o'z hayotini ona yurt himoyasiga bag'ishlab, jasorat va fidoyilik timsoliga aylangan.

2. **Ajdodlarning ilmiy-ma'naviy merosi milliy g'oya shakllanishida asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qilmoqda.** Alisher Navoiy va Bobur kabi mutafakkirlar o'z ijodi orqali vatanparvarlik ruhini mustahkamlashga harakat qilganlar. Ularning asarlari bugungi kunda ham yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda muhim vosita bo'lib qolmoqda.

3. **Zamonaviy yoshlar tarbiyasida buyuk ajdodlar merosidan foydalanish zarurati mavjud.** Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ta'lim va tarbiya jarayonida buyuk ajdodlarning hayoti va faoliyatini o'rganish orqali yoshlarning vatanparvarlik hissini oshirish mumkin. Ayniqsa, ta'lim muassasalarida tarixiy shaxslar merosiga asoslangan ma'naviy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish lozim.

4. **Vatanparvarlik tushunchasi zamonaviy kontekstda yangicha talqin etilishi lozim.** Globalizatsiya sharoitida vatanparvarlik nafaqat o'z yurtiga sadoqat, balki mamlakatning jahon miqyosidagi nufuzini oshirish, fan, ta'lim va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shish kabi omillarni ham qamrab olishi lozim.

5. **Tarixiy tajriba shuni ko'rsatadiki, vatanparvarlik faqat harbiy fidoyilik bilan cheklanmaydi.** Buyuk ajdodlarimiz ilm-fan, san'at, adabiyot va davlat boshqaruvi sohalarida ham vatanparvarlik namunasini ko'rsatganlar. Shuning uchun zamonaviy sharoitda vatanparvarlikni har tomonlama keng tushunish va uni yosh avlod ongiga singdirish muhimdir.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati nafaqat o'z davrida, balki bugungi kunda ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Tarixiy shaxslarning vatanparvarlik faoliyatini o'rganish orqali milliy o'zlikni anglash, g'urur va millatparvarlik hissini kuchaytirish mumkin.

Bugungi kunda yoshlar ongiga vatanparvarlikni singdirishning turli usullari mavjud. Ta'lim tizimida tarixiy shaxslarning hayoti va merosi keng yoritilishi, ularning ilmiy va ma'naviy merosi asosida maxsus darsliklar, tarbiyaviy dasturlar ishlab chiqilishi muhimdir. Shu nuqtayi nazardan, buyuk ajdodlarning faoliyatini faqatgina tarixiy kontekstda emas, balki zamonaviy yondashuvlar asosida talqin qilish zarur. Masalan, Amir Temurning strategik fikrlashi, Alisher Navoiyning adabiy-ma'naviy ta'siri, Jaloliddin Manguberdining fidoyiligi yoshlar uchun na'muna bo'lishi mumkin.

Muhokama jarayonida shuningdek, globalizatsiya sharoitida vatanparvarlik tushunchasi yanada kengayishi lozimligi aniqlanadi. Zamonaviy dunyoda vatanparvarlik nafaqat o'z yurtiga sadoqat, balki millatning intellektual va iqtisodiy taraqqiyotiga hissa qo'shish bilan ham bog'liqdir. Buyuk ajdodlarimiz ilm-fan, madaniyat va davlat boshqaruvi sohalarida ham o'z vatanlariga sadoqat bilan xizmat qilganlar. Shuning uchun vatanparvarlik tushunchasini faqat harbiy fidoyilik bilan cheklab bo'lmaydi.

Bundan tashqari, axborot texnologiyalari rivojlangan davrda vatanparvarlikni yoshlar ongiga singdirish uchun innovatsion usullardan foydalanish zarur. Masalan, ijtimoiy tarmoqlar, milliy tarixiy filmlar, interaktiv ta'lim dasturlari orqali yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash samarali natija berishi mumkin.

Shu bilan birga, ajdodlar merosini yosh avlodga yetkazishda faqat tarixiy faktlarni bayon etish bilan cheklanmay, balki ularning bugungi kun uchun dolzarbligini ham ochib berish lozim. Masalan, Amir Temurning adolat va strategiya tamoyillari hozirgi davlat boshqaruvi tizimida qanday qo'llanilishi mumkin? Alisher Navoiyning milliy birlik haqidagi g'oyalari zamonaviy jamiyatda qanday ahamiyatga ega? Ana shu kabi yondashuvlar orqali vatanparvarlik g'oyalarini yosh avlod ongiga chuqurroq singdirish mumkin.

Yuqoridagi dalillarga asoslanib, buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati nafaqat tarixiy o'tmish sifatida, balki milliy g'oyani shakllantirish, yoshlarni ma'naviy tarbiyalash va zamonaviy jamiyatda vatanparvarlikni targ'ib qilish vositasi sifatida ham o'rganilishi lozimligi ta'kidlanadi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati milliy o'zlikni shakllantirish, davlat mustaqilligini mustahkamlash va yosh avlod tarbiyasida muhim omil ekanligi aniqlandi. Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur kabi tarixiy shaxslar o'z faoliyati orqali vatanparvarlikning turli jihatlarini namoyon etganlar. Ularning siyosiy-davlat boshqaruvi, ilmiy-ma'naviy merosi va harbiy jasorati bugungi kunda ham millat taraqqiyoti va ma'naviy yuksalishi uchun ibrat maktabi bo'lib xizmat qilmoqda.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, vatanparvarlik tushunchasi faqatgina harbiy fidoyilik yoki davlat suverenitetini himoya qilish bilan cheklanmaydi. Aksincha, u milliy g'urur, ilmiy taraqqiyot, madaniy rivojlanish, adolatli boshqaruv va jamiyat barqarorligini ta'minlash bilan ham chambarchas bog'liqdir. Buyuk ajdodlarning faoliyatini o'rganish shuni tasdiqlaydiki, vatanparvarlikni shakllantirish va mustahkamlash jarayonida ta'lim tizimi, ijtimoiy institutlar va ommaviy axborot vositalarining o'rni beqiyosdir.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, buyuk ajdodlarning merosini yosh avlodga yetkazish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim. Tarixiy shaxslar faoliyatidan olingan saboqlar yoshlarni milliy g'oya va mafkura asosida tarbiyalash, ularning ijtimoiy faolligini oshirish hamda milliy manfaatlarini himoya qilishga tayyor bo'lgan shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bois, vatanparvarlikni yoshlar ongiga singdirish jarayonida innovatsion usullardan foydalanish zarur. Ijtimoiy tarmoqlar, zamonaviy axborot texnologiyalari, interaktiv ta'lim dasturlari va milliy tarixiy filmlar yordamida vatanparvarlikni shakllantirish yanada samarali bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, vatanparvarlik faqat milliy tarix doirasida emas, balki global taraqqiyot sharoitida ham yuksak intellektual salohiyat, madaniy ong va fuqarolik mas'uliyati bilan uyg'unlashgan holda rivojlantirilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, buyuk ajdodlarning vatanparvarlik faoliyati nafaqat o'tgan tarixiy davr uchun, balki bugungi va kelajak avlod uchun ham muhim ilmiy-ma'naviy asos bo'lib xizmat qiladi. Ularning merosini chuqur o'rganish va zamonaviy yondashuvlar asosida targ'ib qilish milliy taraqqiyotning mustahkam poydevori bo'lishi shubhasizdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Amir Temur. Temur tuzuklari. – Toshkent: Sharq, 1996.
2. Alisher Navoiy. Mahbub ul-Qulub. – Toshkent: Fan, 1991.
3. Bobur Z.M. Boburnoma. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 2013.
4. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
5. Sirojiddinov Sh. Amir Temur – davlat arbobi va sarkarda. – Toshkent: Fan, 2005.
6. Karimov B. Jaloliddin Manguberdi: hayoti va jasorati. – Toshkent: O'zbekiston, 2010.
7. Vohidov S. Milliy o'zlik va vatanparvarlik tushunchalarining evolyutsiyasi // *O'zbek tili va adabiyoti*, 2019, №2, – B. 45-57.
8. Rahimov A. Milliy istiqlol mafkurasi va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: Ma'naviyat, 2012.
9. Xudoyberganov U. Buyuk ajdodlar merosi va uning yoshlar tarbiyasidagi o'rnini // *Ma'naviyat va ma'rifat*, 2020, №3, – B. 28-36.
10. Abduqodirov A. O'zbekiston tarixi darsliklari va vatanparvarlikni shakllantirish masalalari // *Tarix va madaniyat*, 2021, №4, – B. 19-29.